

Beteende- och personlighetsbeskrivning hund, BPH

200-analys

Finsk lapphund

2019-03-07

2019-03-07

”Rasen skall vara intelligent, modig, lugn och foglig. Den skall vara vänlig och tillgiven ”

Ur rasstandard för finsk lapphund (2017-09-13)

”I sitt arbete med att samla renfloeken måste lapphunden besitta sådan mentalitet att den är modig, vaken och alert så att den kan reagera på renarnas framfart men samtidigt vara lugn och trygg så att den inte skingrar renhjorden. Det är samtidigt dessa mentala egenskaper som gör den finska lapphunden så populär som sällskaps- och familjehund. En pigg och vaken hund med arbetslust som gärna söker kontakt med sin ägare. Den är samtidigt lugn och trygg och har förmåga att slappna av. Denna mentalitet vill vi bevara hos rasen även för framtiden.”

Ur RAS för finsk lapphund (reviderad 2013).

Till

Svenska Rasklubben för Finsk Lapphund

C.C. Svenska Lapphundklubben

SKKs Kommitté för hundars mentalitet, KHM, har tillsatt en arbetsgrupp vars uppgift är att hitta verktyg för klubbarnas praktiska användning av BPH, Beteende- och personlighetsbeskrivning hund. Finsk lapphund har 2019-03-07, totalt 229 stycken BPH-beskrivna individer, vilket indikerar ett stort intresse för mentala frågor bland såväl uppfödare som enskilda hundägare.

I e-tjänsten SKK Avelsdata, www.skk.se, finns resultaten från BPH (utom stapeldiagrammen som endast finns i detta dokument) för svenskfödda hundar redovisade på såväl populations- som individnivå. Här återfinns protokoll, spindeldiagram, medelvärden, sammanfattande beskrivning m m.

Kommittén för hundars mentalitet, KHM, har tagit ett beslut om att samtliga hundraser med fler än 200 beskrivna individer ska få en mer utförlig redovisning av resultaten än vad som återfinns på SKK Avelsdata. Den så kallade 200-analysen avser att stötta och inspirera special- och rasklubbarna i det vidare mentalitetsarbetet.

Notera att det endast är de svenskfödda hundarna som ingår i SKK Avelsdatas statistiksammanställning för BPH. I 200-analysens spindeldiagram redovisas också enbart svenskfödda hundar, men i stapeldiagrammen finns resultat för såväl svenskfödda (212 st) som importerade hundar (17 st) för finska lapphundar.

SVENSKA KENNELKLUBBEN
HUNDÄGARNAS RIKSORGANISATION

Vi uppskattar om analysen görs tillgänglig för medlemmar och andra intresserade, t ex genom publicering på klubbens hemsida. SKK publicerar samtliga rasers 200-analyser på skk.se/bph, i Hundrasguiden och på Köpa Hund.

Med vänlig hälsning

e.u. Curt Blixt, Helena Frögéli, Åsa Lindholm – arbetsgruppen BPH som verktyg

I BPH INGÅR FÖLJANDE MOMENT

Moment 1 - Främmande person

Här beskrivs hundens kontaktbenägenhet med en främmande person och hur glad den blir vid möte. Man tittar också på hundens tendens till oro och/eller undvikande beteenden, hundens behov av att hävda sig eller att visa undergivenhet mot testledaren samt om hunden avvisar umgänget med aggression.

Moment 2 – Föremålslek

Både hundägare och testledare leker med hunden. Momentet har två syften, dels att dokumentera lusten till föremålslek, dels hundens allmänna attityd i leken.

Moment 3 - Matintresse

Hunden får prova att ta godbitar, såväl egna favoriter som av standardiserad modell, ur burkar vars lock antingen är öppna eller olika hårt åtskruvade. Syftet är dokumentera hur mycket hunden är villig att jobba för att nå sina godisar och hundens allmänna intresse för mat.

Moment 4 – Överraskning

En silhuett av en person i halvfigur reses hastigt upp framför hunden när den kommer gående. Här iakttas och dokumenteras exempelvis hur arg eller rädd hunden blir men också hur lätt den har att övervinna en negativ känslomässig upplevelse.

Moment 5 – Skrammel

En metalltrumma med en kedja i genererar ett högt, skramlande ljud som startar när hunden närmar sig. Hunden får gå fram och nosa på trumman. Syftet är att beskriva hundens reaktion vid oväntade ljud.

Moment 6 - Närmande person

En person klädd i kapp, bredbrättad hatt och mörka solglasögon närmar sig långsamt hunden. När personen kommit inom ett visst avstånd vänder den sig om och står stilla. Hunden släpps fram för att undersöka och ta kontakt. Här beskrivas hundens reaktion i möte med en människa som ur hundens perspektiv kan upplevas som avvikande.

Moment 7 - Underlag

Hunden och föraren går över ostadiga underlag. Syftet är att se hur bekväm hunden är med att gå på annorlunda underlag.

Moment 8 - Skott (valfritt moment)

Två skott skjuts ca 50 m från ekipaget, ett när hund och förare är i rörelse, ett när de står still. Syftet är att dokumentera eventuell reaktion vid skott (rädsla eller förväntan).

Efter att hunden har genomgått samtliga moment gör beskrivaren en sammanfattning av hundens agerande. Avsikten är att ge en mer övergripande bild av hunden, t ex om den är trygg, glad i människor, energisk etc. den så kallade Sammanfattande beskrivningen.

SAMMANSTÄLLNING AV BPH-RESULTAT FÖR FINSK LAPPHUND

Det läggs idag stor vikt vid våra hundars mentalitet. Det är ett prioriterat område för Svenska Kennelklubben och arbetet med mentalitetsfrågor är delegerat till Kommittén för hundars mentalitet, KHM.

KHM bildades 2009. Ett av de första uppdragen var utvecklingen och etableringen av Svenska Kennelklubbens egen mentalbeskrivning Beteende- och personlighetsbeskrivning hund, BPH, som blev officiell i maj 2012. Beskrivningen är utformad för att passa alla hundar oavsett ras.

Ett av de uttalade syftena med BPH är att den ska fungera som ett avelsverktyg, det vill säga förmedla information om hundars mentalitet som gör det möjligt för uppfödarna att både utvärdera kullar och selektera för önskade egenskaper vid valet av avelsdjur. KHM ser det därför som mycket angeläget att de som kan ha nytta av beskrivningen ur detta perspektiv också förstår att tolka och använda sig av den information som beskrivningen samlar.

KHM har beslutat att alla hundraser med över 200 individer beskrivna ska få en utförlig genomgång av resultaten. Vid 500 beskrivna hundar kommer KHM att göra en arvbarhetsskattning för rasen baserad på BPH.

I 200-analysen finns en genomgång av BPH-data för rasen från SKK Avelsdata. Det finns också stapeldiagram som visar variationen för hundarnas reaktioner i de olika momenten. Vidare görs en reflektion över de beteenden/värden som den aktuella rasen uppvisar.

SPINDELDIAGRAM och STAPELDIAGRAM

Utifrån BPH-beskrivningen för hundarna redovisas BPH-protokollets observationer i spindelarmar i ett spindelagram. Värt att uppmärksamma är det faktum att värdena (ex 2, 2,5 etc) i spindelagrammet *inte är desamma som de faktiska värden hundarna fått i protokollet, utan grundar sig på matematiska beräkningsmodeller* (exakt hur de matematiska formlerna ser ut för varje spindelarm redovisas på SKK Avelsdata under informationsknappen).

Resultaten från alla hundar i rasen som deltagit i BPH läggs samman i ett spindelagram. Därigenom fås ett medelvärde för varje spindelarm. Ett medelvärde kan dock bestå av summan av hundar som är ytterligheter åt båda håll, det vill säga ett antal hundar som befinner sig högt på skalan sammanslagna med hundar som ligger lågt. I praktiken kan det vara så att endast ett fåtal hundar (eller rentav ingen hund alls) befinner sig på just medelvärdet. Det är ju så att om tio hundar beskrivs och fem får värdet 1 och fem stycken

får värdet 5 så blir medelvärdet 3 ($5 \times 1 + 5 \times 5 = 5 + 25 = 30 / 10 = 3$). Men medelvärde 3 kan även erhållas om de tio hundarna bara rör sig mellan exempelvis värdena 2,5 och 3,5. Medelvärdet som spindeldiagrammet visar ger oss alltså *inte* information om variationen i rasen men i de flesta fall får vi ändå en rimlig och hyfsat adekvat bild av populationen. Det förutsätter dock att det finns ett tillräckligt antal hundar beskrivna. För en någorlunda säker analys brukar sägas att det fordras minst 40 hundar (varav minst 15 tikar och 15 hanar bör ingå) från olika linjer och släkter/familjer. Ju fler hundar, desto bättre underlag finns för att få en bild av rasen. För att få en tydligare uppfattning av rasen mentala egenskaper måste även variationen inom rasen studeras.

I detta dokument visas den variation som finns inom beskrivna hundar av rasen i stapeldiagram. Svenskfödda hundar har blå staplar och importörer har röda staplar. Antalet beskrivna importörer är lågt varför inga säkrare slutsatser kan dras av deras beteende. Dock syns ett liknande mönster som hos de svenskfödda. I respektive stapeldiagramms rubrik framgår vilka moment som ger underlag för värdena.

De värden som redovisas i stapeldiagrammen är omräknade enligt samma modeller som spindeldiagrammets armar. Genom att addera med 1 undviker vi att hundar hamnar på 0, endast de hundar som har avbrutit ett eller flera moment får 0. Det innebär att hundar som i protokollet fått "0" för att de inte uppvisar ett beteende i stapeldiagrammet har värde "1", precis som i spindeldiagrammet. Det medför att spindeldiagrammet blir lättare att läsa i och med att inte flera armar ska trängas ihop i centrum. Ett lågt värde anger att hunden/hundarna visat det aktuella beteendet i liten grad eller under kort tid, ett högt värde följaktligen att hunden/hundarna visat hög grad av beteendet eller har uppvisat det under längre tid.

Antalet hundar redovisade i stapeldiagrammen varierar beroende på att moment/hundar kan ha avbrutits längs banan.

Notera att spindeldiagrammen och stapeldiagrammen för beskrivningen har en skala från 1 till 5. Undantaget är stapeldiagrammen (sidan 23-26) för den sammanfattande beskrivningen som har skalan 0 till 4.

SAMMANFATTANDE BESKRIVNING

När beskrivningen är genomförd informerar beskrivaren hundägaren/föraren om hur hunden har agerat under de olika momenten och gör en sammanfattande beskrivning (sid 22) Den är beskrivarens subjektiva uppfattning men forskning har visat att den många gånger fyller ett värde och ofta fångar väsentliga delar av en hunds känslor och personlighet.

Den sammanfattande beskrivningen anger om hunden är: Arg, Energisk, Glad i främmande människor, Lekfull, Ljudlig, Nyfiken, och om den har en Positiv attityd och är Trygg. En skala i form av fem steg från inte alls (0) till mycket (4) används. Ett lågt värde innebär att hunden visar egenskapen i liten utsträckning medan ett högt värde innebär att hunden i hög grad uppfyller definitionen. Beskrivaren sätter ett kryss i den ruta som upplevs bäst överensstämma med hunden under beskrivningen.

BPH-ÖVERSIKT FINSK LAPPHUND

BPH-översikten (tabellen nedan, daterad 2019-03-05) redovisar antalet finska lapphundar som fötts under ett år och hur många av dessa (svenskfödda) som har genomfört BPH, om de deltagit med eller utan skottmomentet, om de har avbrutit beskrivningen osv. *Observera att sammanställningen är fördelad per födelseår och inte på beskrivningsår.* Det medför att sammanställningen förändras så snart en ny hund har beskrivits.

Sammanställning per år	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Totalt för 2007-2019
Antal födda	472	505	527	619	559	587	593	620	578	649	729	644	63	7 145
Antal starter BPH	1	3	1	13	21	22	27	42	37	33	12			212
varav genomförda BPH	1	3	1	13	21	20	27	37	33	32	12			200
Med skott	1	2	1	13	21	17	26	34	33	32	12			192
varav - hanar	0	1	1	9	7	9	11	20	12	16	5			91
varav - tikan	1	1	0	4	14	8	15	14	21	16	7			101
Utan skott	0	1	0	0	0	3	1	3	0	0	0			8
varav - hanar	0	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0			3
varav - tikan	0	0	0	0	0	2	1	2	0	0	0			5
Ägaren avstår skott	0	0	0	0	1	0	1	1	1	0	0			4
Beskrivaren avbryter	0	0	0	0	0	1	0	3	2	1	0			7
Ägaren avbryter	0	0	0	0	0	1	0	2	2	0	0			5
Oacceptabelt beteende	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0			0
Fördjupad genomgång	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0			0

Av tabellen ovan framgår att av de svenskfödda finska lapphundarna som fötts under perioden 2007-2017, 7 145 st, har cirka 3 % (212/7145) deltagit på BPH.

Sammanställningen i tabellen visar att sammanlagt totalt 12 st svenskfödda finska lapphundar avstår skottmomentet. Åtta av dessa är anmälda till BPH utan skott ("Utan skott"), för de fyra resterande har föraren under banans gång valt att avstå skottmomentet ("Ägaren avstår skott").

Tolv svenskfödda hundar fullföljer inte beskrivningen, det vill säga 5.7 % (12/212) av de hundar som deltagit på BPH. För samtliga BPH-beskrivna hundar oavsett ras är siffran ca 3 %. Åtta av de finska lapphundar som avbrutit beskrivningen har gjort det i samband med moment 4, Överraskning, och fyra hundar har brutit under moment 5, Skrammel.

"Fördjupad genomgång" – I samband med den sammanfattande beskrivningen finns möjlighet för beskrivaren att göra en fördjupad genomgång. Det kan t ex vara i de fall hunden under eller i samband med BPH uppvisar ett beteende som av beskrivaren bedöms angeläget att åtgärda. Det kan vara av hänsyn till hundens eget välbefinnande,

omvärldens krav på samhällsanpassade hundar eller gällande lagstiftning. Framför allt är det överdrivna rädlereaktioner eller stor aggressivitet som påkallar åtgärder. För finsk lapphund har ingen hund noterats för fördjupad genomgång.

BETEENDEGRUPPER GER EN ÖVERGRIPANDE BILD

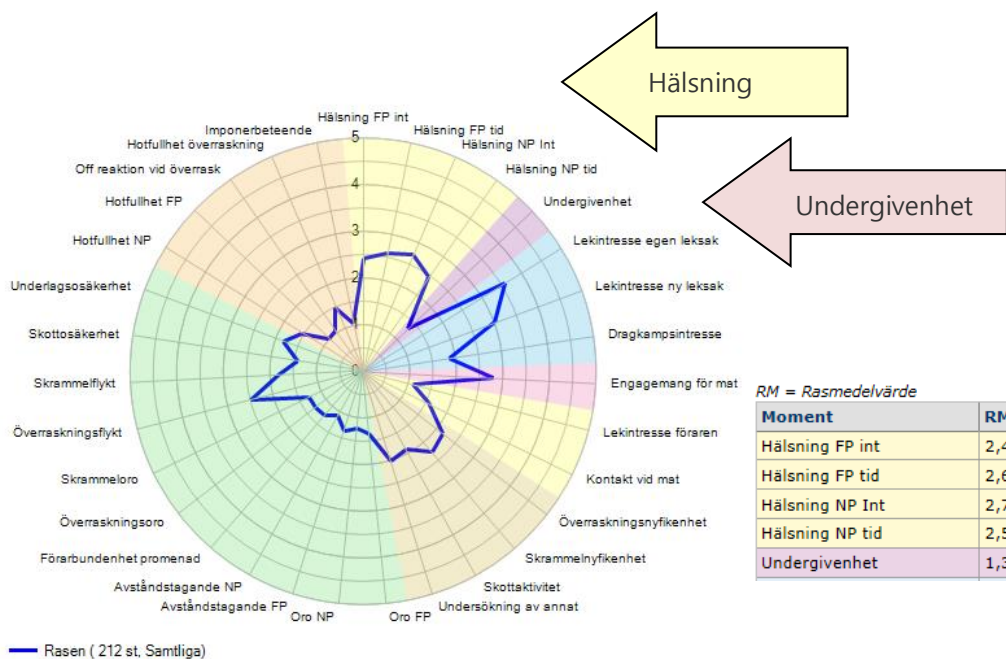
I protokollet, precis som i spindeldiagrammet, hänförs de beteenden hunden uppvisar till olika beteendegrupper. Dessa är identifierade med en färgkodning:

- Hälsning (socialitet) – gul.
 - Inkl undergivenhet - lila
- Lekintresse – blå
 - Inkl förarkontakt - gul
- Engagemang för mat – rosa
 - Inkl förarkontakt - gul
- Nyfikenhet – beige/oliv
- Rädsla/osäkerhet – grön
- Hotfullhet/aggressivitet – orange/brun

Syftet med indelningen i beteendegrupper är att få en överskådlig redovisning av de beteenden hunden uppvisar under beskrivningen.

HÄLSNING (Socialitet) (inkl undergivenhet)

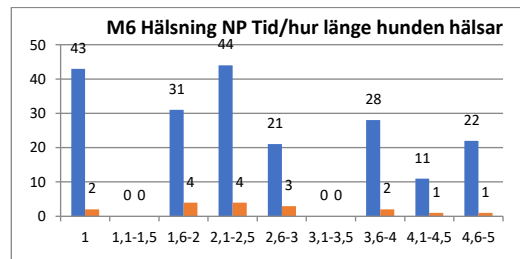
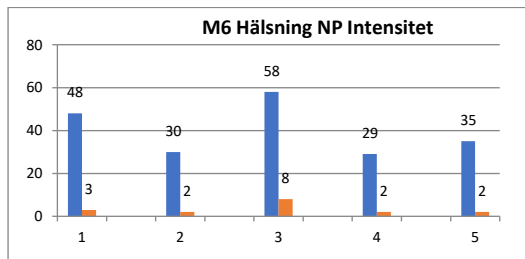
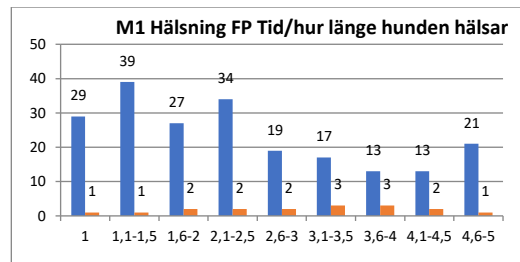
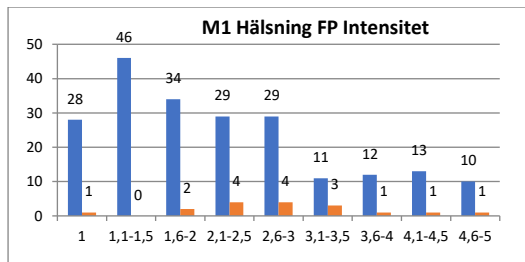
Hälsning ger en uppfattning om hur social hunden är gentemot främmande människor. Här beskrivs hundens kontaktbenägenhet, hur ivrigt och länge den hälsar, om den kanske är mycket undergiven. Hur intresserad en hund är av människor den inte känner och dess agerande vid ett möte är delvis beroende på rastillhörighet men också på individens egen personlighet. Raser som avlats för ett självständigt arbete visar kanske inte samma engagemang i kontakten med människor som de raser där ett bra samarbete varit en förutsättning för att hunden ska fungera väl inom sitt område. En hunds egna erfarenheter, positiva såväl som negativa, spelar också in.

FP= främmande person (Moment 1) NP= närmande person (Moment 6)

Den information som ligger till grund för beteendegruppen *hälsning* hämtas från beskrivningens moment 1 och moment 6. I moment 1 hälsar hunden på en främmande person, i moment 6 gäller det för hunden att förhålla sig till en människa som först uppträtt förklädd och kanske en aning skrämmande, och som sedan demaskeras och tar kontakt med hunden.

För finsk lapphund kan vi se att rasens medelvärden för *hälsning* ligger på ca 2,5, dvs strax under skalans medelvärde 3. Värdet indikerar en hundras som hälsar med måttlig intensitet och under en begränsad tidsrymd. I den subjektiva, *sammanfattande beskrivningen* (se sid 23) som görs vid beskrivningens slut ligger omdömet för hur glad i främmande människor rasen är i hälsningssituationen på en liknande nivå.

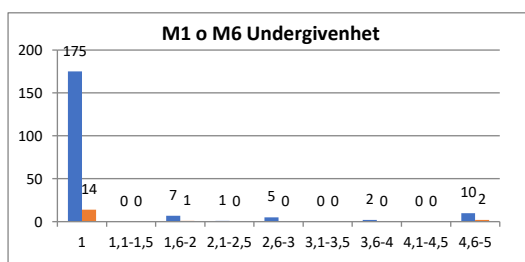
Beräkningsmodellen för Hälsning NP Intensitet medger endast heltal

x-axel=beräknat spindelvärde

y-axel=antal hundar

FP= främmande person (Moment 1) NP= närmande person (Moment 6)

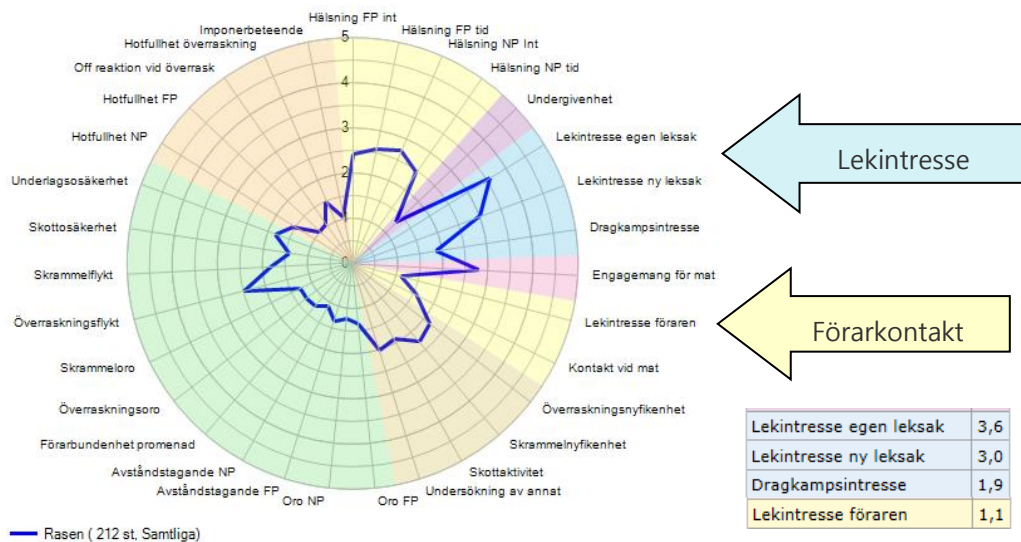
Studerar man stapeldiagrammen ovan är det tydligt att variationen är stor inom rasen. Ett antal hundar hälsar inte alls vilket ger värde 1 enligt beräkningsmodellen. De hundar som hälsar riktigt mycket och/eller länge får värde 5. I moment 1, främmande person, är hundarnas hälsningsbeteenden spridda över hela skalan med tonvikt på skalans nedre hälft. En något annorlunda spridning syns för hälsningen i moment 6, närmande person, där fler hundar hälsar med högre intensitet. Generellt brukar det kunna förklaras av att hundarna upplevt en känsla av osäkerhet när den närmande personen går emot dem som sedan förbyts i lättnad när personen demaskeras.

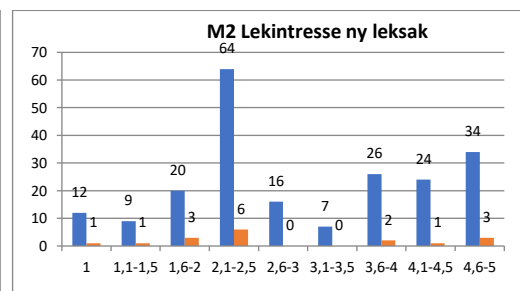
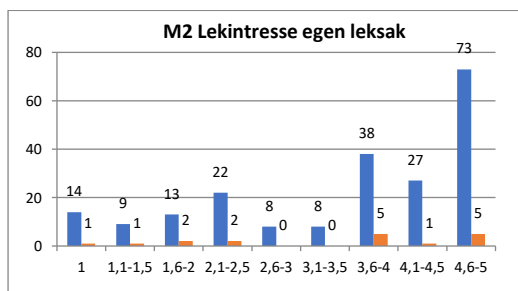
Ett fåtal hundar visar tecken på *undergivenhet*. Ett visst mått av undergivenhet kan kopplas till viljan att vara till lags och följsamhet. För hundar som ligger på diagrammets högsta värden kan undergivenheten vara ett tecken på osäkerhet. *Undergivenheten* kan i dessa fall vara en strategi som hunden väljer för att hantera situationen vid t ex *hälsning*.

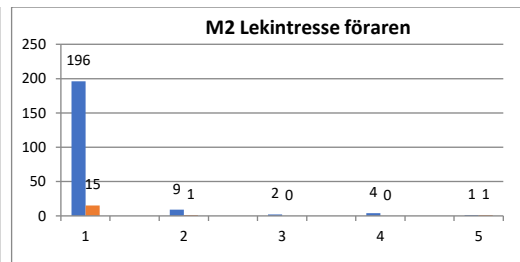
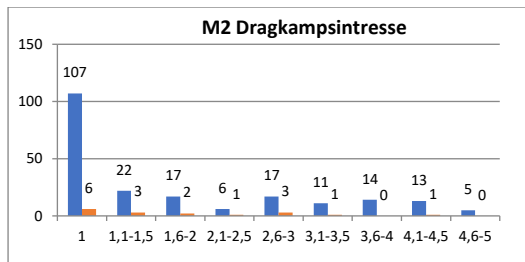
LEKINTRESSE (inkl förarkontakt)

Lekintresse tar fasta på hundens intresse för att leka, dels med ett eget favoritföremål, dels med ett föremål som är standardiserat för BPH. Både förare och testledare leker med hunden. Momentet har flera syften, bland annat att dokumentera lusten till föremålslek men även hundens allmänna attityd i leken vilken inte behöver ha direkt koppling till intresse för föremål och viljan att leka med föraren. *Lekintresset* och sättet att leka varierar stort mellan olika hundraser. Inte alla är roade av t ex kampekar, det vill säga att konkurrera om ett föremål, medan andra uppskattar det mera. *Förarkontakt* beskriver hundens benägenhet att hålla kontakt med sin förare och vilja att engagera sig med denne i leken.

Medelvärdena för hundar av rasen finsk lapphund visar att de relativt gärna leker med sin egen favoritleksak och något mindre med den standardiserade BPH-leksaken (= ny leksak, spengummi). Medelhunden av rasen har ett visst *dragkampsintresse*. I stort sett ingen finsk lapphund involverar förare/testledare i leken. Samma mönster ser vi hos flera andra raser.

Beräkningsmodellen för Lekintresse föraren medger endast heltal

Stapelldiagrammen visar att intresset för lek med egen leksak är stort hos många hundar. Engagemanget minskar något för den standardiserade BPH-leksaken. Intressant att notera är stapeln för *lekintresse ny leksak*, värde 2.1-2.5, som är påtagligt hög. Den stapeln omfattar till största delen hundar som springer ut och undersöker den kastade leksaken utan att gripa den.

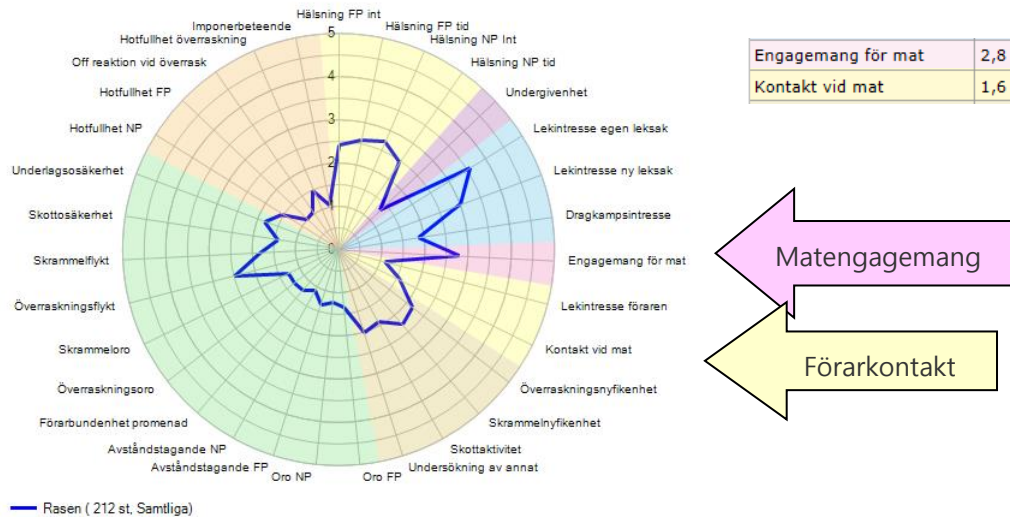
Det är vanligt att många hundar hellre leker mer med sin egen leksak än med spengummit, vilket kan bero på att leken är kopplad till en etablerad "överenskommelse" mellan hunden och ägaren som bygger på igenkänningseffekten när ett föremål tas fram som signalerar att "nu ska vi leka!" Ett för hunden nytt, oprövat föremål väcker, efter att det har undersökts, inte samma förväntan.

I stapeldiagrammet för *dragkampsintresse* ser vi att hälften av hundarna inte kampar alls och för övriga hundar är variationen stor. Stapeldiagrammet för *lekintresse föraren* visar att de flesta av hundarna inte är intresserade av att blanda in sin förare i leken. Detta är något de delar med många andra raser.

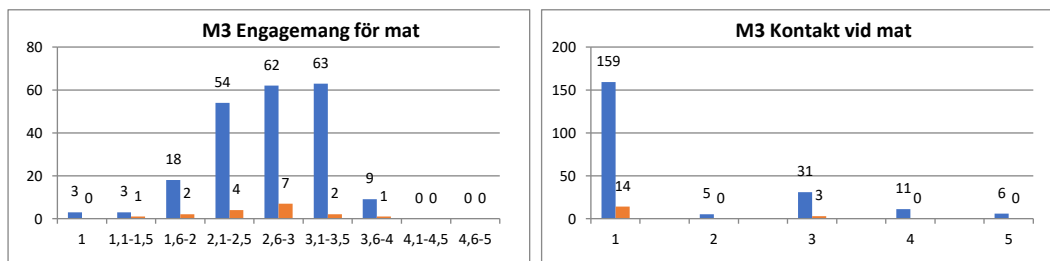
MATENGAGEMANG (inkl förarkontakt)

Hundar som har ett intresse för mat eller godbitar är ofta lätta att motivera i en träningsituation. En hund som uppskattar godbitar är i regel beredd att anstränga sig och försöka flera gånger för att nå den eftertraktade belöningen.

Förarkontakt beskriver hundens benägenhet att t ex söka stöd och uppbackning hos föraren när den ställs inför ett problem som den inte kan lösa själv. I moment 3 "Matintresse" väljer många hundar att ta kontakt med sin förare när de inte lyckas öppna burken med godis.

Spindeldiagrammets värde visar på en ras som i viss utsträckning engagerar sig i matletandet. Detaljstuderas beteenden (utifrån hundarnas protokollsnoteringar) i momentet framgår att rasen oftast utan tvekan går/springer fram till matburkarna och äter. Ungefär hälften av hundarna engagerar sig i matletandet under hela eller nästan hela tiden. Majoriteten av hundarna gör något/flera fysiska försök, dvs försöker öppna den stängda burken. Det förekommer att hundarna vänder sig till sin förare för att försöka få hjälp.

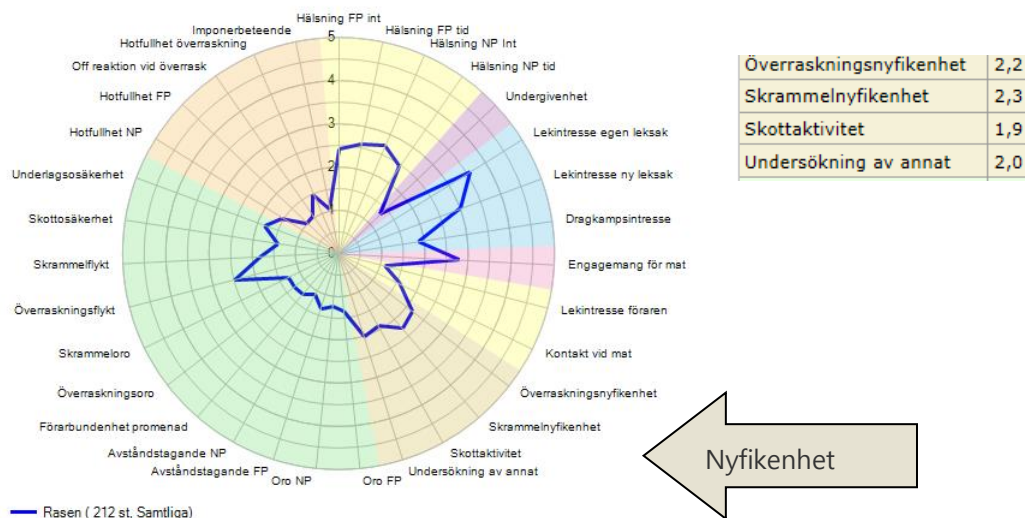

Beräkningsmodellen för Kontakt vid mat medger endast heltal

Bilden i spindeldiagrammet överensstämmer med stapeldiagrammets fördelning: de flesta hundarna ligger runt medelvärdet (3) i sitt matengagemang. Stapeldiagrammet till höger visar att ett mindre antal hundar tar kontakt med sin förare vid matletandet. Stapeln för värde 3 *Kontakt vid mat* beskriver en hund som enstaka gånger och/eller under kort tid tar kontakt med sin förare.

NYFIKENHET

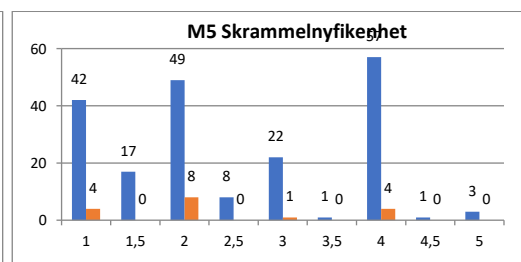
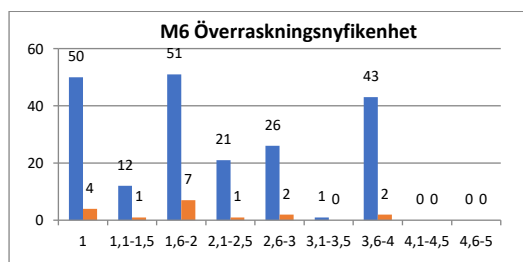
Att få en uppfattning om en hunds nyfikenhet är ofta en viktig del av en mentalbeskrivning. *Nyfikenhet* kan vara en värdefull egenskap hos den hund som ska utbildas i någon form. Nyfikenhet innebär att hunden har drivkraft att utforska sin omgivning och föremål i både kända och okända miljöer. Har den blivit skrämmd, kommer nyfikenheten väl till pass eftersom den hjälper hunden att närma sig och undersöka det som utlöst känslan och i förlängningen att komma över den.

Spindeldiagrammets medelvärde för finsk lapphund visar en ras med en nyfikenhetsnivå en bit under skalans mittvärde vid en visuell, hastigt uppdykande överraskning (moment 4). Aningen mer nyfiken blir den när det tillkommer ljud, som vid skramlet i trumman ("*Skrammelnyfikenhet*" från moment 5).

Enligt spindeldiagrammet ligger rasen relativt lågt i *skottaktivitet* (förhöjd positiv förväntan när ett skott avlossas).

Under rubriken nyfikenhet finns också spindelarmen *Undersökning av annat*. Den visar om det finns hundar som väljer att ägna sig åt någon annan aktivitet (t ex springer iväg och kollar omgivningarna) vid sidan om testretningen och beskrivningssituationen.

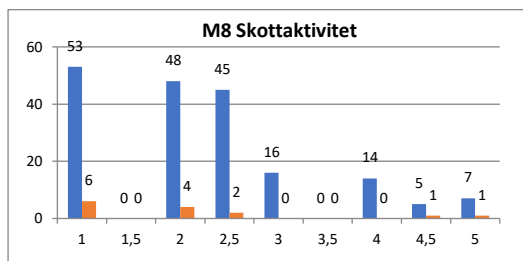

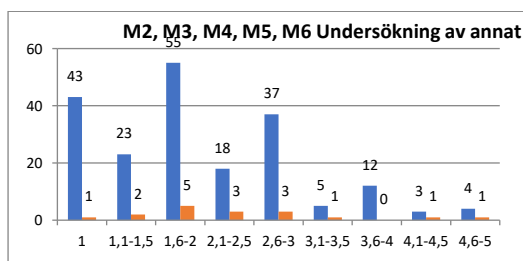
När det gäller *övertäcknings-* och *skrammelnyfikenhet* visar stapeldiagrammen att det finns en stor variation mellan hundarna. I fråga om *övertäckningsnyfikenheten* samlas majoriteten av hundarna under mittvärdena, inga hundar når de högsta värdena. För *skrammelnyfikenheten* ser vi likartat mönster men här finns enstaka hundar på skalans översta del.

Stapeln för värde 1.6-2 beskriver hundar som behöver lite stöd av sin förare för att ta sig fram till halffiguren/skrallet. Hundar på stapelvärde 4 har ofta varit snabba fram till retningen men dröjt lite längre med kontakten (dvs att nosa på halffiguren/skrallet) jämfört med de som får värde 5. Både värde 4 och 5 visar hundar med hög nyfikenhet.

En låg grad av nyfikenhet i de sammanhang BPH beskriver kan ha olika förklaringar. Dels kan hunden vara rädd, vilket hindrar den från att gå fram utan hjälp från föraren, dels kan den bottna i ett mer balanserat ointresse som gör att hunden helt enkelt inte bryr sig.

I beteendegruppen *nyfikenhet* finns även *skottaktivitet* (moment 8), som kanske egentligen mer kan beskrivas som en positiv förväntan hos hunden. Enligt spindeldiagrammet ligger rasen en bit under skalans medelvärde. Detta bekräftas av stapeldiagrammet. Staplarna för *skottaktivitet* visar att ca hälften av hundarna reagerar med en mindre grad av aktivitet när skott avlossas, troligen på grund av en så kallad *startreaktion* när hundens uppmärksamhet väcks vid det första skottet. Ytterligare ett antal hundar går upp i högre aktivitet.

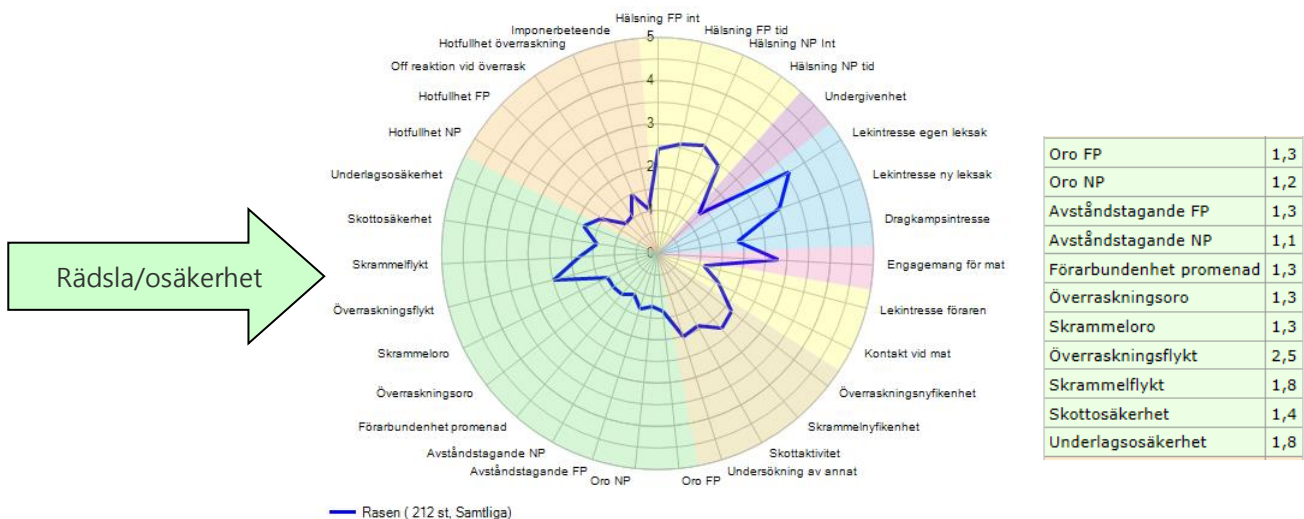

Stapeldiagrammet för *undersökning av annat* stämmer överens med den bild vi får i spindeldiagrammet. De allra flesta finska lapphundar befinner sig på skalans nedre halva, det vill säga deltar i beskrivningen, men ett antal hundar finner det intressantare att undersöka saker runtomkring. *Undersökning av annat* noteras i de moment där hundarna släpps lösa och själva kan välja att engagera sig i annat än t ex figurant/testretning.

RÄDSLÅ/OSÅKERHET

Rädslor i olika form och grad förekommer hos hundar. Det kan vara miljörädslor som gör hunden obekvä, ängslig, kanske till och med flyktbenägen i nya miljöer eller rädd för att gå på vissa typer av underlag. Sociala rädslor riktar sig framför allt mot människor och en generell rädsla för människor är ofta ärftligt betingad, precis som många andra beteenden.

En allmänt osäker eller ängslig hund lever med en beredskap på att något otrevligt ska inträffa. Motsatsen är hunden med stor självsäkerhet som uppträder på ett tryggt, balanserat sätt och som utstrålar att den har läget under kontroll. Mellan dessa två ytterligheter finns många nivåer av både trygghet och ängslan/oro.

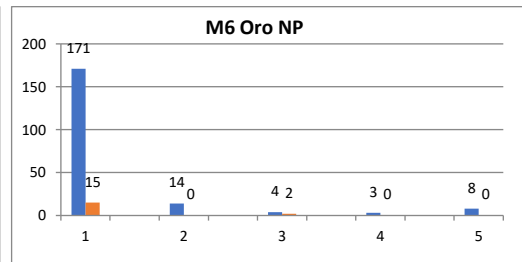
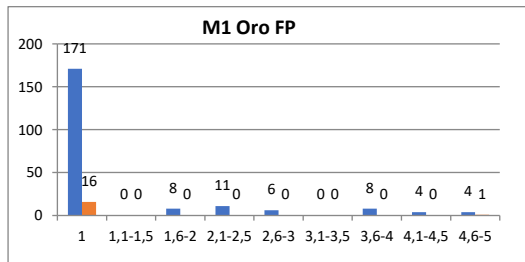
FP= främmande person (Moment 1) NP= närmande person (Moment 6)

BPH beskriver både social rädsla och miljörädslor. Spindeldiagrammets medelvärden (det gröna fältet) visar att det för beskrivna hundar inom rasen endast förekommer ett lågt mått av *rädsla/osäkerhet*. Rasens profil sticker ut vid armen för *överraskningsflykt* (något de delar med många andra raser) och ligger strax under skalans medelvärde. Utöver hur mycket hunden flyr, det vill säga avståndsreglerar, ingår också i både *överraskningsflykt* och *skrammelflykt* så kallad *tid till kontroll* i dessa spindelarmar. *Tid till kontroll* beskriver hur lång tid det tar för hunden att återgå till ett neutralt känsloläge efter en kanske lite skrämmande/överraskande upplevelse. Ett högt värde i de här spindelarmarna kan alltså genereras av respektive flyktbeteende eller tiden till kontroll, eller av båda tillsammans.

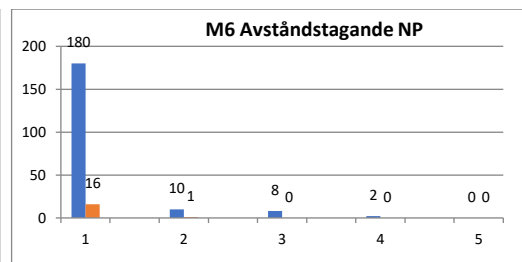
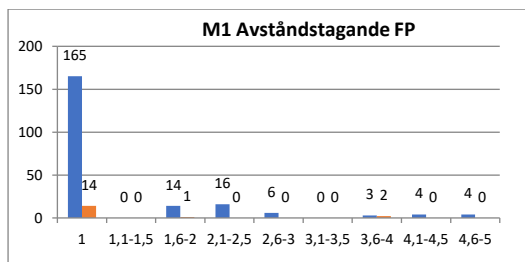
I den *sammanfattande beskrivningen*, s 23, ligger uppskattningen av rasens trygghet (i moment 4 Överraskning och 5 Skrammel) i överensstämmelse med vad spindeldiagrammets värden indikerar, dvs den är relativt trygg. Sammanfattningens

definition av *trygg* lyder "Har självförtroende. Reder ut uppkomna skrämelsituationer på ett rationellt sätt".

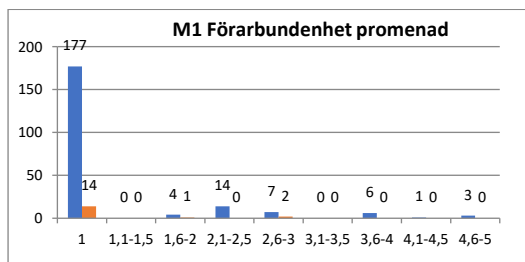

Beräkningsmodellen för Oro NP medger endast heltal

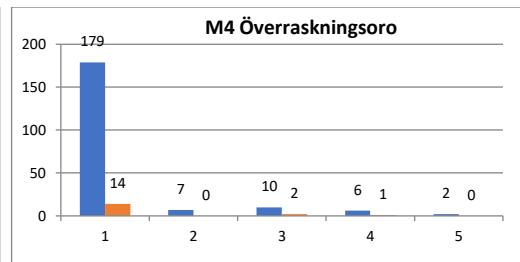
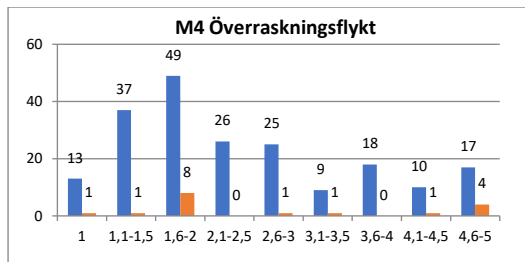

Beräkningsmodellen för Avståndstagande NP medger endast heltal

Ovanstående fyra stapeldiagram visar variationen inom finsk lapphund avseende social osäkerhet/rädsla i moment 1 och 6. Majoriteten visar inga rädsor i sammanhanget (vilket ger värdet 1 enligt beräkningsmodellen). Endast ett fåtal hundar visar någon grad av *oro/avståndstagande* i de båda momenten.

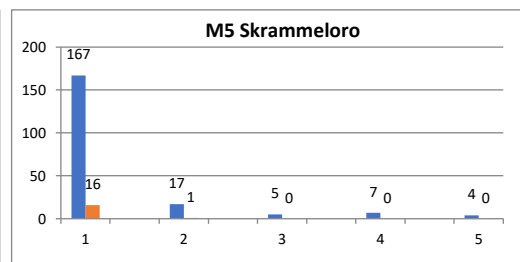
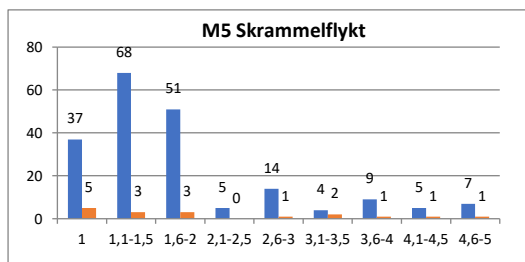

Förarbundenhet visar hundens reaktion i en situation där testledaren tar den med för en kort promenad. Kanske vägrar hunden att ens lämna sin ägare, kanske följer den motvilligt med testledaren men strävar tillbaka och visar tydliga tecken på att känna sig obekvämt, rentav otrygg. Den hund som vägrar att alls följa med testledaren hamnar på skalans högsta värde. Det gör också den hund som visar upprepad tydlig ovilja att följa med. För finsk lapphund kan vi se att majoriteten av hundarna inte har några betänkligheter mot att följa testledaren en bit bort från matte eller husse.

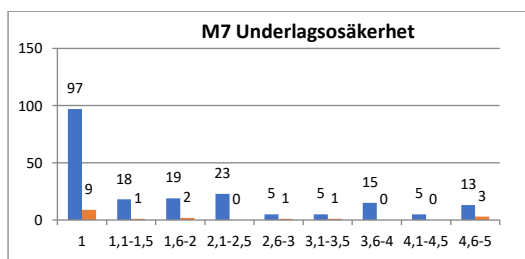
Beräkningsmodellen för Överraskningsoro medger endast heltal

Hur orolig en hund blir vid en överraskande händelse och hur långt den avståndsreglerar/flyr beskrivs i moment 4 där en målad silhuett av en person i halvför hastigt dyker upp. Vi kan konstatera att det finns stor variation mellan hur mycket hundarna avståndsreglerar/flyr. Ett antal hundar återfinns på skalans övre halva, det vill säga de avståndsreglerar i viss omfattning alt. behöver lång tid på sig för kontroll (tiden det tar för hunden att återgå till ett neutralt känsloläge). Stapeldiagrammet för *överraskningsoro* skulle också kunna rubriceras *passiv oro*. Vi ser att den här formen av rädsleuttryck, där hunden blir passivt stillastående, är ovanlig hos finsk lapphund.

Beräkningsmodellen för Skrammeloro medger endast heltal

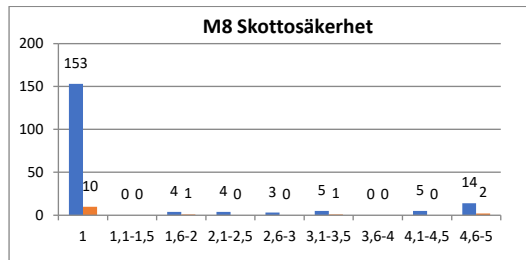
I stapeldiagrammet *skrammelflykt* ser vi visserligen en variation hos de beskrivna hundarna, men majoriteten befinner sig på skalans nedre värden, det vill säga avståndsreglerar inte alls eller endast i liten utsträckning. Precis som i *överraskningsflykt* ingår *tid till kontroll* i diagrammet. Också i detta moment är den passiva oron (*skrammeloro*) liten hos den beskrivna finska lapphunds-populationen. Staplarna i de fyra diagrammen visar tillsammans att hundar av rasen, i de fall de blir överraskade/skrämda, vanligen avståndsreglerar framför att låta oron ta sig uttryck som passivt stillastående.

Hälften av de finska lapphundarna uppvisar ingen osäkerhet för att gå på ett annorlunda underlag, men också detta moment visar på hundar som utgör undantag och inte alls känner sig bekväma i situationen.

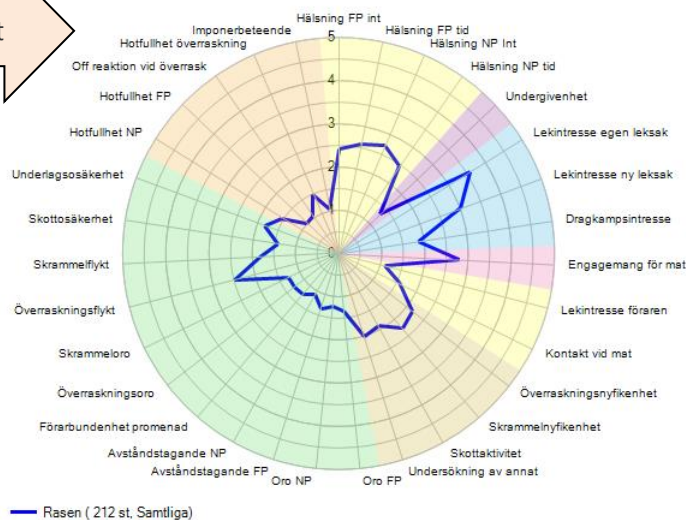
När vi kommer till den *sammanfattande beskrivningen* (sid 23), dvs beskrivarens subjektiva uppfattning, upplevs rasen också som mycket *trygg* i momentet.

De flesta finska lapphundar som genomgår BPHs moment "skott" reagerar inte med osäkerhet/obehag. Ett fåtal hundar ligger dock på skalans övre värden. Skottmomentet är frivilligt och hundägaren/föraren bestämmer själv om hunden ska genomföra det.

HOT/AGGRESSIVITET

Många hundar visar någon gång hotbeteenden eller aggressiva beteenden. De utgör ofta ett naturligt inslag i hundens beteenderepertoar men ska inte ta sig sådana uttryck att hunden upplevs som skrämmande och problematisk, varken av ägare eller omvärld. Det är därför viktigt att hundar med överdrivna aggressioner identifieras och att BPH-beskrivaren påtalar ägarens ansvar för att komma till rätta med ett eventuellt aggressionsproblem.

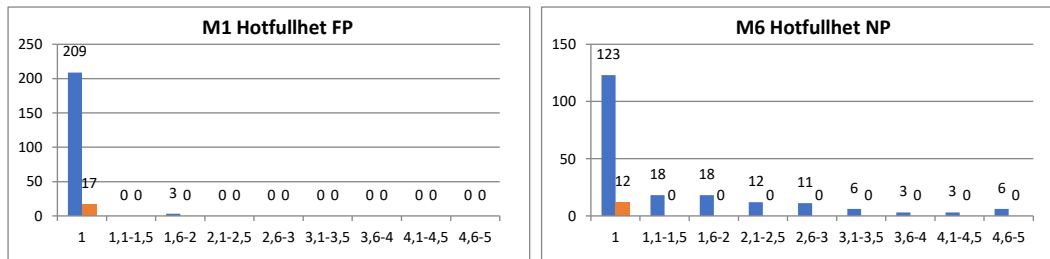

Hotfullhet NP	1,5
Hotfullhet FP	1,0
Off reaktion vid överrask	1,0
Hotfullhet överraskning	1,5
Imponerbeteende	1,1

FP= främmande person (Moment 1) NP= närmande person (Moment 6)

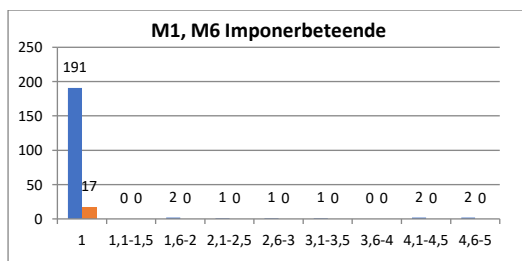

BPH-beskrivningen visar att för den finska lapphundens del föranleder en främmande person (moment 1) varken att hunden hotar eller uppträder aggressivt. Inte heller den skräms närmande personen (förklädd och med avvikande rörelsemönster, moment 6) eller visuell överraskning (halvfiguren, moment 4) ger upphov till *hotfullhet* mer än i ringa utsträckning.

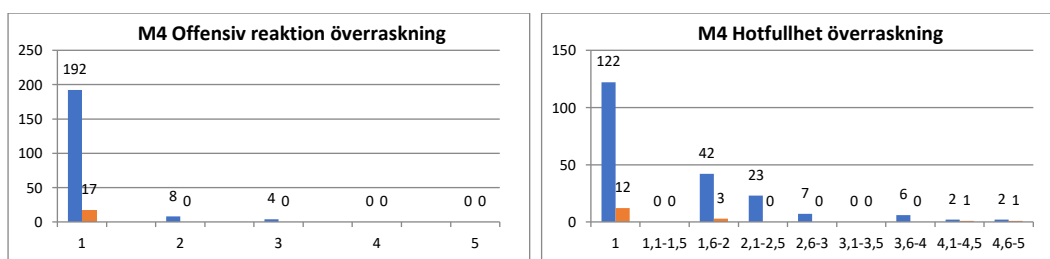

Av stapeldiagrammen ser vi att finsk lapphund i princip inte alls visar *hotfullhet* mot en främmande person som vill hantera den och umgås. Större variation ses i *hotfullhet* mot en närmande person (moment 6), där förvisso den högsta stapeln är hundar som inte uppvisat någon *hotfullhet*, men där det också finns finska lapphundar utmed hela skalan.

De hundar som hamnar på skalans högsta värde kan göra det av två anledningar: Antingen visar de en mycket kraftig reaktion – de blir riktigt arga – eller också visar de måttliga hotbeteenden vid upprepade tillfällen.

Som framgår av stapeldiagrammet för *imponerbeteende* är detta ett beteende som ytterst få hundar av rasen använder sig av.

Beräkningsmodellen för Offensiv reaktion överraskning medger endast heltal

Offensiv reaktion avser att beskriva hur benägen en hund är att avancera framåt med en hotfull attityd de första sekunderna efter att den blivit överraskad/överrumplad (moment

4). Här visar stapeldiagrammet att nästan ingen hund väljer den strategin. Stapeldiagrammet *hotfullhet överraskning* beskriver hur hotfull hundens attityd är genomgående under momentet. Variationen är här större. Huvuddelen av hundarna visar dock ingen eller måttlig hotfullhet.

Sammanfattande beskrivning

Definitioner: Sammanfattande beskrivning

0 = inte alls, 4 = mycket

Arg

Har lätt att bli arg och visar det med hotfulla beteenden.

Energisk

Pigg, vaken och alert. Reagerar snabbt på retningar. Kan upplevas som att hunden hela tiden är på gång.

Glad i främmande människor

Trivs i umgänget med främmande människor. Svarar gärna på inbjudan till kontakt av främlingar och tar ofta egna initiativ till kontakt.

Lekfull

Svarar gärna på lekinviter och bjuder själv gärna till lek.

Ljudlig

Reagerar lätt med skall i olika uppkomna situationer. Kan också gnälla i väntan på aktiviteter och vara ljudlig vid hälsning.

Nyfiken

Är intresserad av händelser som inträffar och vill gärna undersöka dem i en positiv anda.

Positiv attityd

Har en allmänt glad attityd till livet.

Trygg

Har självförtroende. Reder ut uppkomna skrämelsituationer på ett rationellt sätt.

Hundar födda år:

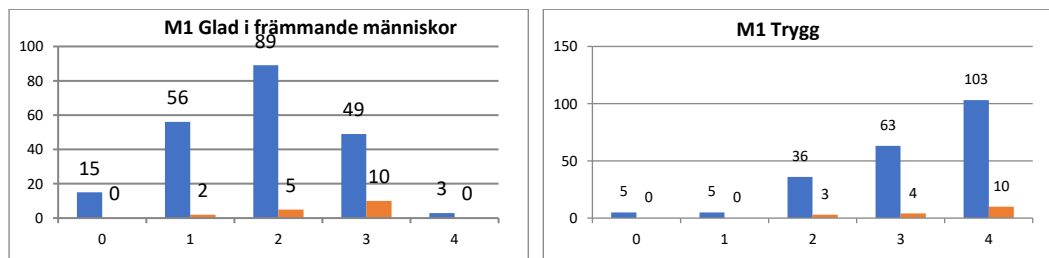
Sammanställning per år	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Antal födda	472	505	527	619	559	587	593	620	578	649	729	644	63
Antal starter BPH	1	3	1	13	21	22	27	42	37	33	12		
varav genomförda BPH	1	3	1	13	21	20	27	37	33	32	12		
varav - hanar	0	2	1	9	7	10	11	21	12	16	5		
varav - tikar	1	1	0	4	14	10	16	16	21	16	7		
Moment 1: Främmande person													
Glad i människor	1,0	1,7	0,0	1,9	1,9	1,6	1,6	1,9	2,2	1,8	2,3		
Trygg	2,0	2,7	4,0	3,8	3,0	2,9	3,1	3,0	3,4	3,2	3,8		
Moment 2: Föremålslek													
Energisk	0,0	1,7	0,0	1,6	2,1	2,2	2,7	2,5	2,5	2,2	2,5		
Lekfull	0,0	1,3	0,0	0,8	1,6	1,9	2,4	1,9	2,0	2,0	1,7		
Moment 3: Matintresse													
Energisk	1,0	2,3	2,0	2,1	2,4	2,5	2,3	2,2	2,1	2,2	2,0		
Moment 4: Visuellt överraskning													
Nyfiken	1,0	3,0	3,0	2,1	2,0	2,0	2,2	1,8	2,0	2,1	2,3		
Arg	1,0	0,0	0,0	0,8	0,7	0,6	0,7	0,7	0,3	0,4	0,3		
Trygg	2,0	4,0	2,0	2,9	2,6	2,6	2,6	2,2	2,6	2,8	2,7		
Moment 5: Skrammel													
Nyfiken	1,0	2,7	3,0	2,3	2,1	2,1	1,9	2,2	1,7	1,9	1,8		
Trygg	3,0	4,0	4,0	3,2	2,9	3,1	3,0	3,0	2,5	3,2	3,3		
Moment 6: Närmande person													
Glad i människor	0,0	1,7	1,0	1,8	1,9	1,6	1,5	1,9	2,4	1,7	2,3		
Arg	1,0	0,0	0,0	0,5	0,3	0,4	0,3	0,6	0,2	0,6	0,8		
Trygg	2,0	3,3	3,0	3,2	3,0	3,1	2,9	3,2	3,4	3,0	2,6		
Moment 7: Underlag													
Trygg	2,0	3,7	3,0	3,5	3,7	3,5	3,4	3,1	3,2	3,2	3,6		
Moment 8: Skott													
Trygg	3,0	3,0	2,0	3,2	3,5	3,1	3,5	3,3	3,5	3,4	3,8		
Över alla moment:													
Ljudlig	0,0	0,7	0,0	0,2	0,7	0,8	0,6	0,8	0,5	0,3	0,9		
Positiv	1,0	2,7	2,0	2,1	2,3	2,2	2,6	2,6	2,7	2,8	2,9		
Energisk	0,0	2,0	2,0	1,7	2,1	1,8	2,4	2,3	2,2	2,2	2,2		
Arg	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,1	0,1	0,0	0,0		

Tabellen är från 2019-03-05

SAMMANFATTANDE BESKRIVNING - VARIATION INOM RASEN

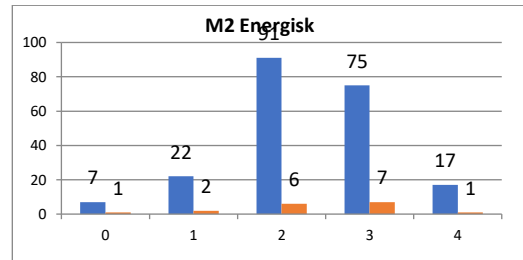
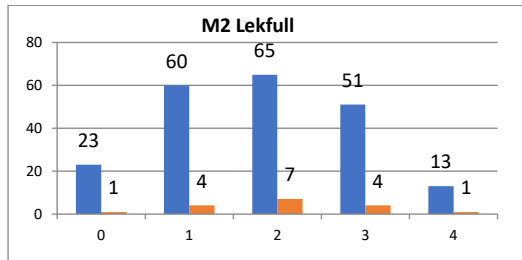
Definitioner se sidan 22.

Moment 1, Främmande person

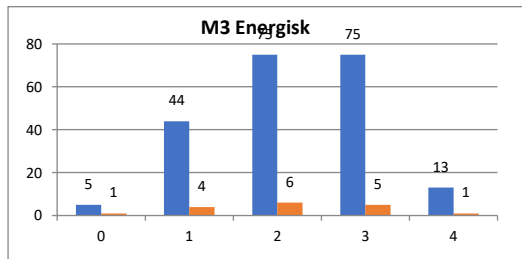

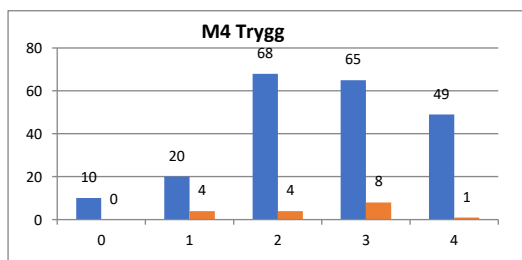
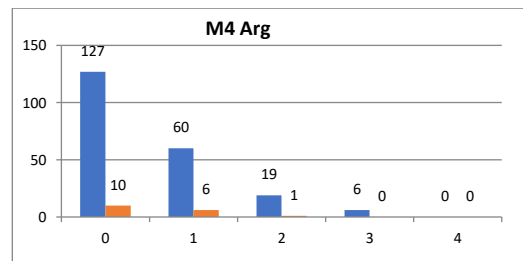
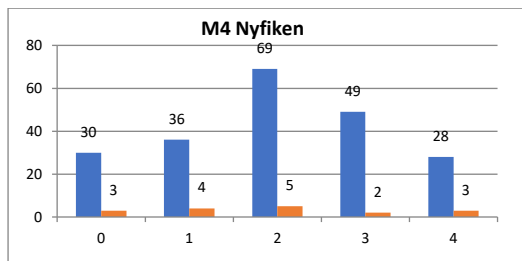
Moment 2, Föremålslek

Moment 3, Matintresse

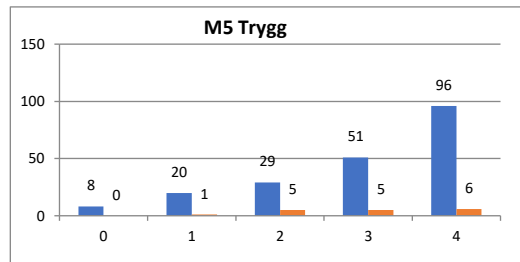
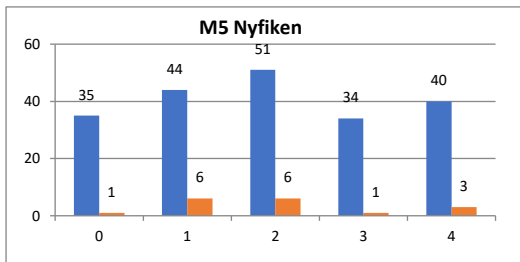

Moment 4, Överraskning

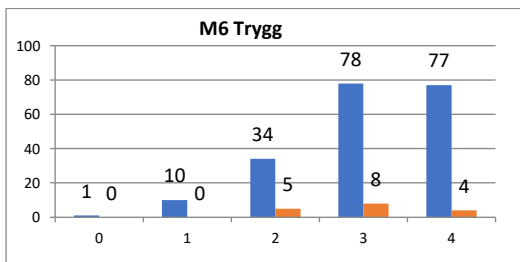
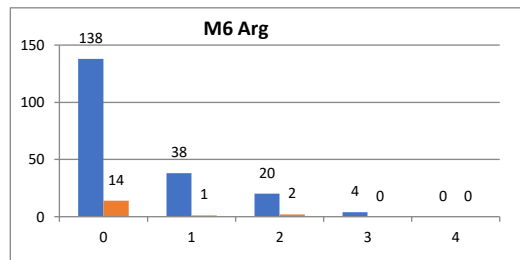
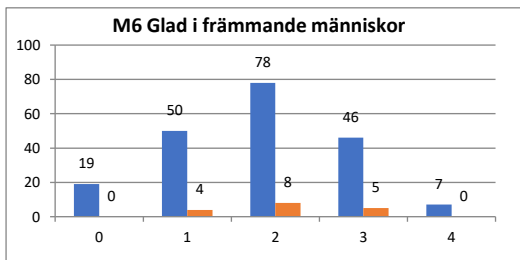

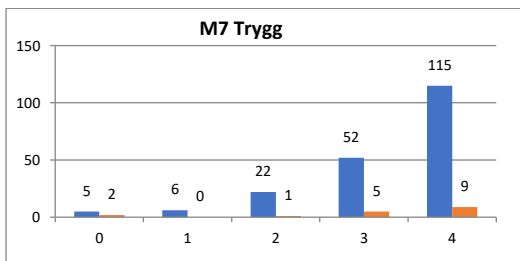
Moment 5, Skrammel

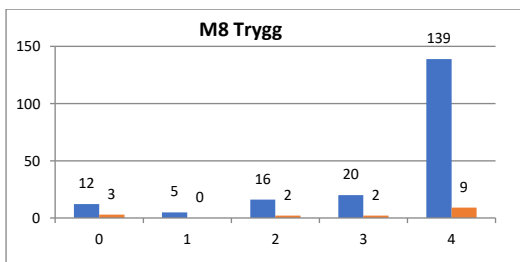
Moment 6, Närmande person

Moment 7, Underlag

Moment 8, Skott

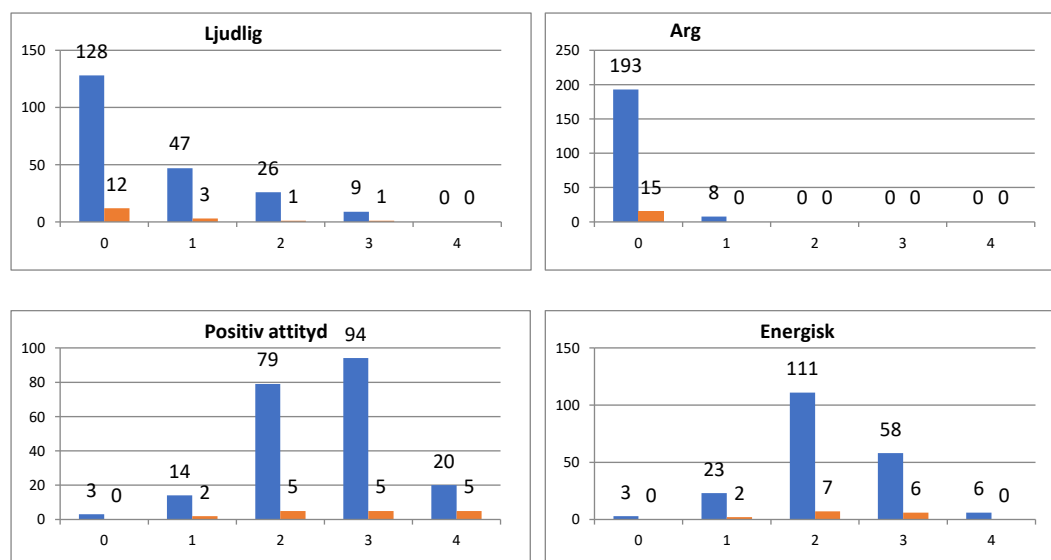
Den *sammanfattande beskrivningen* är BPH-beskrivarens subjektiva bild av finsk lapphund under respektive moment. Ur ett socialt perspektiv samlas beskrivna hundar inom rasen kring skalans mittvärden för *Glad i främmande människor* för moment 1 och 6. Hälften av de beskrivna hundarna når högsta värdet för *Trygg* i moment 1 och är nära nog lika trygga i moment 6.

I moment 6, där figuranten närmar sig hunden i rock och slokhatt, upplevs att hundar av rasen blir arga i endast i mycket ringa omfattning.

Om vi istället väljer att fokusera på de delar av BPH som beskriver mer miljöbetingade reaktioner (övertäckning, skrammel och underlag) så ser vi i stort sett samma variation för nyfikenhet i moment 4 och 5. Fler hundar får dock högsta värden för *trygg* i moment 5, skrammel, än i moment 4, övertäckning. I moment 7, underlag, ligger tryggheten företrädesvis på skalans högre värden och hälften av hundarna når maxvärdet. I moment 4 blir de flesta hundar inte arga överhuvudtaget. Även under skottmomentet är rasen *trygg*.

Under föremålsleken ser vi en variation i lekfullhet hos hundarna även om de flesta samlas kring diagrammets mittvärden. Majoriteten av hundarna är relativt energiska i leken och i sitt matintresse.

Över alla moment

Den övergripande sammanfattningen över alla moment omfattar hundarnas beteenden under hela beskrivningen. *Ljudlig* och *Arg* fångar upp hundar som visar dessa beteenden i de sammanhang där de inte förväntas, till exempel ljudgivning mellan momenten eller

hundar som blir arga under skramlet. *Positiv attityd* och *Energisk* avser att fånga hundarnas generella beteende genom hela BPH-banan. *Energisk* och *Arg* har tillkommit i ett senare skede än övriga mätvärden i BPH varför färre hundar har resultat för dessa.

Finska lapphundar upplevs som aningen *ljudliga*, dvs ett antal hundar reagerar med skall eller gnäll under beskrivningens delar där det inte kan förväntas. Många av hundarna har enligt uppfattningen hos beskrivarna en relativt *positiv attityd*, med andra ord en förhållandevis glad inställning till livet.

Finska lapphundar beskrivs som medelenergiska. Rasen tolkas inte som *arg*, nästan inga hundar reagerar med hot eller aggression under beskrivningens delar där det inte kan förväntas.

ATT TÄNKA PÅ

I spindeldiagrammet är beteendegrupperna (de färgindelade fälten i spindeldiagrammet) indelade och baserade på moment som på olika sätt avser att beskriva en viss typ av känsloläge hos hunden. Vid en tolkning av ett spindeldiagram är det också viktigt att ta hänsyn till hur dessa grupper förhåller sig till varandra. Vi kan därför välja att istället för att hålla oss till beteendegruppernas klassificering jämföra och gruppera andra spindelarmar. Så skulle t ex hälsningen på främmande och närmande person i moment 1 och 6 kunna jämföras med hur mycket undergivenhet, eventuellt avstånd (som ingår i beteendegruppen rädsla/osäkerhet) som hunden uppvisar och på så vis ge en mer komplett bild. En hund som t ex hälsar lite, rentav undviker hälsande, och dessutom reagerar med undvikande beteende och/eller passiv oro kan antas vara socialt osäker, medan en hund som inte är intresserad av att hälsa men i övrigt inte uppvisar avståndsökande beteenden mycket väl kan vara både självsäker och trygg. Avseende rasen finsk lapphund generellt ses inga oroväckande kopplingar mellan olika beteendegrupper.

Det kan också vara intressant att studera variationen i de stapeldiagram där det finns en spridning i hundarnas reaktioner. Som uppfödare/rasklubb bör man vara medveten om variationen inom rasen och inför exempelvis ett avelsbeslut studera respektive individs protokollsvärden. Därutöver bör hänsyn tas till familjebilden. Det kan vara av intresse för klubben att följa utvecklingen för beskrivarnas sammanfattande uttalanden för BPH-beskrivna hundar födda olika år (sid 23).

Svenska Rasklubben för Finsk Lapphund skulle kunna diskutera om de beskrivna hundarnas beteende motsvarar rasstandarden och den rasset specifika avelsstrategin, RAS. Att mentalbeskriva hundar, för finsk lapphunds vidkommande genom BPH, är ett sätt att försäkra sig om att populationen bibehåller de önskade egenskaperna men ger också ett verktyg i arbetet med att förbättra det som eventuellt upplevs som mindre önskvärt. BPH syftar till att beskriva hundarnas "vardagsegenskaper".

En reflektion som klubben bör göra i sammanhanget är också om de mentalbeskrivna hundarna är representativa för rasen.

Ett fortsatt arbete från klubbens håll med att stimulera och uppmuntra hundägare att beskriva sina hundar ger ytterligare värdefull information och ökar säkerheten i bilden av rasens mentalitet.

Tips!

[Filmen om BPH](#)

SKKs Kommitté för hundars mentalitet, KHM, har startat *Mentalpoolen* en grupp funktionärer som ska fungera som klubbarnas resurs i mentalitetsarbetet och bistå med stöd, information och engagemang. Läs mer om dem på:

<https://www.skk.se/mentalpoolen>

Det finns också möjlighet för klubbar att ansöka om bidrag för mentalitetskonferens. Läs mer här:

<https://www.skk.se/sv/uppfodning/funktionarsinfo/avelsfunktionar/utbildning/avelskonferenser/arrangera-en-traff-med-tema-avel/>

Läs mer om de beteenden som beskrivs i BPH i häftet "[Beteendedefinitioner](#)".

Distansutbildningar om [hundens beteende](#) mm.

./ 2019-03-07